

SVERIGES KRISTNA RÅD

YTTRANDE
2009-10-22

Utbildningsdepartementet
Enheten för studiefinansiering och vuxenutbildning
103 33 Stockholm

**Yttrande över Betänkandet Staten och imamerna. Religion, integration, autonomi
SOU 2009:52**

Sveriges Kristna Råd har beretts tillfälle till att yttra sig över betänkandet STATEN OCH IMAMERNA – RELIGION, INTEGRATION, AUTONOMI.

Sveriges Kristna Råd (SKR) består av 28 medlemskyrkor och 1 observatör (Adventistsamfundet). Dessa 29 kyrkor representerar tillsammans praktiskt taget alla kristna kyrkor och samfund i Sverige.

Sammanfattning

SKR stöder i huvudsak förslaget i utredningen. Vi ser ändå att staten kan göra en insats när det gäller utbildning av religiösa ledare med utländsk bakgrund. Vidare föreslår vi att vissa stimulansåtgärder, till exempel ekonomiska sådana, sätts in i nuläget så att utbildningen kan komma igång och en jämlikhet på lång sikt kan uppnås mellan samfunden.

Inledning

Utbildningen av imamer berör SKR:s verksamhet, eftersom samarbete finns mellan imamer och präster/pastorer från SKR:s medlemskyrkor, till exempel på sjukhus och i fängelser.

Som framgår av betänkandet har imamer i dagens samhälle delvis liknande arbetsuppgifter som präster och pastorer inom den kristna traditionen. (s. 32f) Imamerna är också själavårdare och sociala vägledare samt bistår muslimer som behöver deras stöd ute i samhället. De kunskaper som efterfrågas för dessa uppgifter är inte enbart teologiska utan ökade kunskaper i svenska språket, samhällskunskap, svensk lagstiftning och liknande ämnesområden behövs också.

Behov av utbildning

SKR delar givetvis de bakomliggande principerna för utredningen. Jämlik behandling av trossamfunden, i synnerhet efter de ändrade relationerna mellan kyrka och stat 2000, är en av

dessa principer. Hit hör också de principer som gäller för trossamfund som uppbär statsbidrag via SST, nämligen att dessa ska verka för de värderingar som det svenska samhället vilar på, bland annat respekten för demokrati och mänskliga fri- och rättigheter, samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

Delaktighet och jämlikhet i samhället oberoende av religiös tillhörighet är i sig skäl som talar för att imamer bör få tillgång till utbildning för sin yrkesutövning i likhet med andra yrkeskategorier.

Ett problem i sammanhanget är att de muslimska organisationerna inte är eniga om att någon specifik utbildning för imamer behövs, och inte heller om nivån eller innehållet i en sådan utbildning. Detta är en av anledningarna till att utredaren avstått från att föreslå en särskild utbildning för imamer och istället förordat en förbättring av det som redan görs inom Sfi, på folkhögskolor, inom studieförbund samt på universitet och högskolor.

SKR delar synpunkterna i förslaget men vidhåller samtidigt att det finns ett behov av utbildning, eftersom religiösa ledare som ska vägleda andra behöver ha kunskaper om det samhälle de verkar i, särskilt som islam är den näst största religionen i Sverige, liksom i många andra europeiska länder.

Ingen statlig utbildning specifikt för imamer

SKR är överens med utredaren om skälen till att inte inrätta en statlig utbildning specifikt för imamer. Dessa skulle lätt kunna känna sig utpekade som problematisk grupp i behov av särskild ”disciplin”. Trossamfunden är autonoma i förhållande till staten, som ska uppehålla en konfessionell neutralitet. Det finns därför inte skäl att särbehandla vissa trossamfund vad gäller utbildning.

Vidgad målgrupp?

Det skulle vara många fördelar med att vidga målgruppen till att omfatta även andra religiösa ledare än imamer. De sistnämnda skulle då inte särbehandlas och religiösa ledare från olika traditioner skulle få tillfälle att mötas. På så vis skulle undervisningen rymma möjligheter till religionsdialog. På s. 74 finns en intressant redogörelse för kursen ”religiøse leiarar med utanlandsk bakgrunn” ordnad av Teologiska fakulteten vid Oslo universitet i samarbete med Arbeids- og Innkluderingsdepartementet. (<http://www.tf.uio.no/evu/releleder/index.html>) De 26 deltagarna i kursen representerar de stora världsreligionerna. Enligt vad SKR kunnat inhämta är kursen mycket uppskattad och fyller verkligen ett behov. Att kursen ges på universitetsnivå garanterar vetenskaplig kvalitet, kritiskt tänkande, religiös neutralitet, samt inte minst, kunskap om en mängd olika perspektiv.

I Sverige är inte imamer de enda religiösa ledarna med utländsk bakgrund. Inom t.ex. den kristna traditionen finns katolska och ortodoxa präster med liknande kulturbakgrund och utbildningsbehov. SKR skulle vilja föreslå att man i Sverige undersöker möjligheterna att göra något liknande som i Norge. Eftersom de båda grannländerna liknar varandra mycket, är de norska erfarenheterna intressanta.

Det pågår för närvarande en diskussion om relationen mellan högskoleutbildningar och trossamfundens behov av utbildad personal. Den ovannämnda norska kursen är ett exempel på hur ett universitet kan svara mot aktuella behov från trossamfunden i ett mångkulturellt och mångreligiöst samhälle.

Flera av samfunden inom SKR har under årens lopp byggt upp egna utbildningsinstitutioner som nu är godkända som högskolor. Erfarenheterna har visat att högskoleutbildade präster och pastorer är en stor tillgång för samfunden. Sådan utbildning ger god, allsidig kunskap för tjänst bland människor med mångskiftande behov samt bidrar till att samfunden i förkunnelse och undervisning kan vara relaterade till det samhälle i vilket vi lever.

Stimulansåtgärder

Utredarens förslag om att inte göra något särskilt utan istället förbättra det som redan görs inom till exempel Sfi, fortbildning, högskolor och universitet riskerar att bli alltför passivt. Sfi har svårigheter med att nå upp till de förväntade resultaten. Det är tveksamt om nyanlända imamer hittar fram till folkhögskolor med utbildning i de aktuella ämnesområdena. För att studera vid universitet krävs behörighet, som bland annat innebär att studenterna ska kunna läsa engelsk text. Det är inte självklart att alla imamer uppfyller dessa krav. Ett ytterligare problem är finansieringen av studierna. Imamer vill inte gärna sätta sig i skuld. Hur ska de kunna försörja sig under studietiden?

SKR menar att om man verkligen på sikt ska nå fram till en jämlik behandling mellan trossamfunden, och imamernas utbildning ska bli jämbördig med deras kollegers i andra trossamfund, behöver olika former av stimulansåtgärder sättas in nu. Inte minst ekonomiska resurser krävs. Enligt utredaren finns inga anspråk på statliga medel i förslaget och därför behövs ingen kostnadsanalys. SKR föreslår att denna passiva hållning omprövas och att beräkningar görs över kostnaderna för olika typer av stimulansåtgärder, till exempel särskilda medel för riktade kurser på folkhögskolor och inom studieförbund.

Europeiska utblickar

Den europeiska utblicken i bilaga 4, som författaren, Göran Larsson från Göteborgs universitet, ensam ansvarar för, ger intressanta perspektiv på hur man har brottats med utbildningsfrågan utanför Sverige. Eftersom religionsundervisningen är organiserad på olika vis i olika länder, finns ingen enhetlig modell att följa. Inget land kan heller sägas ha kommit fram till en tillfredställande lösning på utbildningen. I länder som haft en muslimsk närvaro längre än i Sverige har man dock brottats mycket med problemet och gjort många försök att starta utbildningar i statlig eller privat regi, på universitet eller i samverkan mellan universitet och privata institutioner etc.

Det som nu är aktuellt i vårt land är vad som kan göras på kort sikt, men samtidigt måste man tänka framåt, hur det kommer att bli på längre sikt, för behovet kommer knappast att minska. SKR stöder i huvudsak utredningens förslag och välkomnar samtidigt bilagan därför att den på längre sikt ger konkreta uppslag till hur länder med längre erfarenhet än Sverige försökt att lösa utbildningsfrågan. Vi noterar att såväl för trossamfunden som för utbildningsinstitutionerna tillhandahåller utblickarna i bilagan ett intressant material att beakta, till exempel för ett jämförande studium.

Avslutning

De synpunkter på utredningen som här framförts är gemensamma för alla de kyrkor som ingår i Sveriges Kristna Råd.

Några av rådets kyrkor kommer att lämna egna yttranden.

Handläggare inom SKR har varit direktorerna Lennart Molin och Katrin Åmell.

Sundbyberg dag som ovan

Sven-Bernhard Fast
Generalsekreterare för Sveriges Kristna Råd